

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 19.

Ljubljana, 1. vinotoka 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Iz deželnega zbora Kranjskega. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz litijskega okraja. — Iz novomeškega okraja. — Iz Trsta. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Iz deželnega zbora Kranjskega.

Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1893.

Po izkazu deželnega šolskega sveta z dné 31. vel. srpana l. 1892., št. 1930 D. Š. S., je na Kranjskem vseh šol 305, učiteljskih služeb pa 552. Letos so bile ustanovljene tri nove šole, namreč v Dolgi Vasi (Lienfeld) na Kočevskem, v Svibnem v krškem okraju, in v Lešah v radovljiškem okraju. Razširjenih je bilo 6 šol, učiteljsko osebje pa se je od lanskega leta pomnožilo za 26. Dosledno se je pomnožila tudi potrebščina normalno - šolskega zaklada, ki znaša za l. 1893. po predlogu finančnega odseka 331.659 gld., torej za 2442 gld. manj, kakor predlaga deželni odbor, in za 9982 gld. več, kakor v zadnjem zasedanji potrjena potrebščina za l. 1892. Večina tega povikšanja spada na aktivitetne užitke učiteljev, pri katerih so se plače mimo letošnjega leta pomnožile

za 5657 gld.; dopolnilne doklade k plačam so večji za 50 gld., službene doklade za 2302 gld., opravilne doklade za 159 gld., stanarine za ljubljanske učitelje pa za 290 gld.

Druga poglavja so ostala skoraj jednaka, samo nagrade in podpore se povečujejo za 1035 gld., dasiravno je finančni odsek od deželnega odbora nasvetovane zneske skrčil za 450 gld. Za namestovanja obolelih ali drugače zadržanih učiteljev in za pomnožene opravke predlaga namreč deželni odbor soglasno z deželnim šolskim svetom 2500 gld., finančni odsek pa priporoča z ozirom na računski zaključek normalno-šolskega zaklada za l. 1891. le 2000 gld., to je 195 gld. več, kakor za tekoče leto. L. 1891. bilo je za namestovanja pod točko a) in b) predlaganih 2500

gld., in sicer 695 gld. posvetnim učiteljem za namestovanje pri verouku, 1805 gld. pa za druga namestovanja. Pri prvem znesku se je prihranilo 86 gld. 10 kr., drugi pa se je prekoračil za 3305 gld. 18 $\frac{1}{2}$ kr. To prekoračenje deželni odbor opravičuje s tem, da je bilo za veroučitelje in za odškodnino njihovih voženj z ozirom na zakon z dné 5. grudna 1889, št. 22 veliko premalo postavljene v proračun.

Nagrade veroučiteljem na štirirazrednih šolah so za 20 gld. manjše, kakor za l. 1893., nasprotno pa so se odškodnine za vožnje veroučiteljev povikšale za 373 gld., ktere so prej plačevale šolske občine. Število pomožnih učiteljev v Ljubljani se je skrčilo od 5 na 3 in vsled tega je dotična potrebščina pri nagradah za 800 gld. manjša, kakor leta 1892. Prihranek pa to ni, ker sta bili namesto dveh odpadlih pomožnih učiteljev ustanovljeni dve novi službi z veliko višjima plačama, ki sta pa v proračun postavljene v prvem poglavju pri „plačah“ učiteljev.

Potrebščina za vzdrževanje šol za silo se povikšuje mimo letošnjega leta za 92 gld., ker je na novo prirastla šola v Lešah; za druge take šole pa se je za l. 1893. v proračun postavilo 1000 gld. več, kakor za l. 1892., ker se po naznanilu deželnega šolskega sveta take šole zopet osnujejo v Javorjah, Lučini, Stari Oslici, Novi Oslici in pri sv. Lenartu v šolskem okraju kranjskem.

Tudi nagrada za pouk v ženskih ročnih delih se je povikšala za 400 gld.; deželni šolski svet priporočal je v ta namen 2000 gld., češ, da se silno množi ta pouk in bi se še bolj razširjal, če bi se mogle dotične učiteljice nadejati malo dostojnejših nagrad, kakor so se jim dovoljevale dozdej. Ali deželni odbor je predlagal le 1800 gld. in finančni odsek se pridružuje njegovemu nasvetu, ker je treba v prvi vrsti skrbeti za neobhodno potrebne reči, in še le potem za neobligatne predmete po razmerji denarnih sredstev. Da nas pa v tem oziru

ne tare preobilnost, ni treba še posebej zagotavljati.

Zadnje povikšanje se kaže pri „različnih stroških“. Pravi stroški znašajo prav za prav le okoli 400 gld., vendar je deželni odbor povikšal ta znesek za 300 gld., da se porabijo za izdajo vseh za Kranjsko veljavnih šolskih zakonov in šolsko-gospodskih odredb, kar se je že večkrat poudarjalo in zahtevalo v deželnem zboru. Deželni šolski svet, ki bode vsled prošnje deželnega odbora preskrbel dotično zbirko in izdajo, zahteval je v ta namen 600 gld., češ, da bode treba mnogo odredb še le posloveniti in prelagateljem in uredniku dovoliti primerne nagrade; ali deželni odbor je sodil, da bode vsaj za prihodnje leto zadostovalo 300 gld., in finančni odsek se je pridružil njegovemu nasvetu, ker je pričakovati, da bode tudi založnik kaj privilil za pripravo in uredbo omenjene zbirke.

Pokritje za l. 1893. znaša po sklepkih finančnega odseka 22.254 gld., to je za 2000 gld. več, kakor predlaga deželni odbor. To povikšanje zadeva doneske od zapuščin, ki znašajo po nasvetu deželnega odbora 11.000 gld., po predlogu finančnega odseka pa 13.000 gld. Znesek 11.000 gld. ustavil se je v proračun na podlagi poprečnega uspeha treh zadnjih let. To je gotovo jedino mogoča podlaga za približno določitev dotične številke, ali pri računjanju tega poprečnega zneska vrnila se je neka pomota. Za l. 1889. in 1890. se je računilo namreč celo pokritje, za l. 1891. pa le dejanski prihodek v znesku 7.638 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr. Iz računskega zaključka normalnošolskega zaklada pa je razvidno, da je celo pokritje za l. 1891. znašalo 12.077 gld. 81 $\frac{1}{2}$ kr., torej za 5.439 gld. več, ki obstojé v zastankih pa se morajo pri določitvi triletnega poprečnega zneska ravno tako v pošte vjemati, kakor dejanski prihodki. Triletni poprečni znesek omenjenih 5.439 gld. znaša 1.813 gld. in zato je finančni odsek za okroglih 2.000 gld. povikšal nastavek deželnega odbora. V primeri s proračunom l. 1892. je ta točka

tudi po tem povikšanji še manjša za 7.000 gld., kar je poleg večje potrebsčine glavni vzrok, da je končni primanjkljaj za 14.000 gld. večji, kakor za l. 1892.

Finančni odsek je gledé potrebsčine pretresal še neko reč, ki je v stanu sploh ugodno vplivati na pokritje normalno-šolskega zaklada. Iz računskega sklepa normalno-šolskega zaklada za l. 1891. je razvidno, da se je pri gospodarjenji z zakladom vsled večjih dohodkov in manjših stroškov prihranilo 13.660 gld. Prav za ta znesek bi se bil moral torej zmanjšati donesek deželnega zaklada. V istini pa se je znižal le za 9.905 gld., preostanek 3.755 gld. pa se je pripisal h končnemu čistemu premoženju tega zaklada. Finančni odsek

je sodil, da ne gre teh preostankov pripisovati k premoženju in imovine pomnoževati z denarji deželnega zaklada, ampak da naj se postavljajo kot prihranek med pokritje istega proračuna normalno-šolskega zaklada, ki se ob enem rešuje z dotičnim računskim sklepom. Preostanek l. 1891. bi se moral torej postaviti na proračun l. 1893., ali ker smo dotični računski sklep že potrdili in bi bilo treba popraviti v drugi seji storjeni sklep, finančni odsek ni hotel nasvetovati, da naj se omenjeni prihranek že letos ustavi v proračun, pač pa priporoča deželnemu odboru, da naj se pri sestavi prihodnjega proračuna ozira na to reč in eventuelne preostanke postavlja med pokritje normalno-šolskega proračuna.

A. Potrebsčina

sestavlja se po nasvetih finančnega odseka tako:

I. Aktivitetni užitki učiteljev:

1. Plače 273.000

to je za 1.103 gld. manj; stroški se namreč zmanjšujejo:

a) v šolskem okraji kočevskem za . . . 787 gld.

ker se šola v Starem Kotu v prihodnjem letu še ne odpre, šola na Travi pa še le v zadnjem četrtletji; pri prvi torej odpade 450 gld., pri drugi 337 gld., skupaj 787 gld.

b) v šolskem okraji ljubljanske okolice za 563 "

ker se 4. razred v Polji in šola v Rakitni še ne odpreta;

c) v šolskem okraji novomeškem za . . . 113 "

ki odpadejo pri šoli v Prečini, kjer se 2. razred še ne odpre.

Večja je potrebsčina v šolskem okraji

logaškem za 360 "

ker se je šola v Dolenjem Logatcu razširila na štiri razrede.

Po odšteti prihrankih za 60 začasnih učiteljev po 90 gld. v znesku 5.400 "

in 3°/_o interkalarji 8.190 "

13.590

ostaja 259.416 — 259.416

2. Dopolnilne doklade k plačam nespremenjeno — 1.150 1.150

3. Službene doklade nespremenjeno 27.783 — 27.783

4. Dopolnilne doklade k službenim dokladam nespremenjeno — 134 134

Prenos 287.199 1.284 288.483

19*

	Redna gld.	Izredna gld.	Skupaj gld.
Odnos	287.199	1.284	288.483
5. Opravilne doklade	13.919	—	13.919
to je za 22 gld. manj, ker se stroški zmanjšujejo:			
a) v šolskem okraji kočevskem:			
pri šoli v Starem Kotu za	30		gld.
pri šoli na Travi pa za	23		"
b) v šolskem okraji krškem za	30		"
ker učitelju Rozmanu v Krškem od dežel-			
nega šolskega sveta še ni priznana pravica			
do osebne doklade 30 gld.			
c) v šolskem okraji ljubljanske okolice za	7		"
ki odpadejo pri šoli na Rakitni;			
d) v šolskem okraji novomeškem za	7		"
ker se šola v Prečini še ne razširi, in	20		"
iz istega vzroka pri šoli v Dobrniču.			
skupaj manj	117		gld.
Več se potrebuje:			
a) v šolskem okraji kočevskem	25		"
ker se šola v Koprivniku razširi na tri razrede;			
b) v šolskem okraji krškem	25		"
za 4. razred v Kostanjevici;			
c) v šolskem okraji kranjskem	20		"
ker se v Šmartnem pri Kranji odpré 2. razred;			
d) v šolskem okraji logaškem	25		"
ker se v Dolenjem Logatcu razširi šola na			
4 razrede.			
Skupaj več	95		gld.
V primeri z zmanjšavo za	117		"
kaže se torej manjša potrebščina za	22		gld.
6. Dopolnilne doklade k opravljenim nespremenjeno	—	250	250
7. Stanarine nespremenjeno	2.320	—	2.320
I, 1 do 7 skupaj	303.438	1.534	304.972
II. Dotacije nespremenjeno	4.412	—	4.412
III. Nagrade in podpore	16.018	4.560	20.668
to je za 450 gld. manj; odpade namreč za namestovanje			
posvetnim učiteljem za verouk 30 gld., ker v Babnem			
Polji sedaj krščanski nauk poučuje novi župnik, za druga			
namestovanja pa 500 gld. iz razlogov, ki sem jih omen-			
jal že v poročilu.			
Nasprotno pa se povečajo stroški veroučiteljem za			
80 gld., ker se je šola v Dolenjem Logatcu razširila na			
štiri razrede in dobi vsled tega veroučitelj razven povra-			
čila za vožnjo tudi še nagrado 80 gld. Če z zmanjšavo			
530 gld. primerjamo povikšanje 80 gld., kaže se končno			
gori omenjena zmanjšava 450 gld.			
Prenos	323.868	6.184	330.052

	Redna gld.	Izredna gld.	Skupaj gld.
Odnos	323.868	6.184	330.052
IV. Pokojnine učiteljskih vdov nespremenjeno	638	—	638
V. Miloščine nespremenjeno	269	—	269
VI. Različni stroški nespremenjeno	400	300	700
Povzetje potrebščine:			
I.	303.438	1.534	304.972
II.	4.412	—	4.412
III.	16.018	4.650	20.668
IV.	638	—	638
V.	269	—	269
VI.	400	300	700
Skupaj	325.175	6.484	331.659
B. Pokritje:			
I. Obligacijske obresti nespremenjeno	3.847	—	3.847
II. Doneski	18.220	—	18.220
to je za 2.000 gld. več pri zapuščinah iz prej omenjenih vzrokov.			
III. Različni dohodki nespremenjeno	87	100	187
Skupaj	22.154	100	22.254
Če skupno pokritje primerjamo s potrebščino	325.175	6.484	331.659
se kaže primanjkljaj	303.021	6.384	309.405
ki naj se na podlagi § 2., drugi odstavek deželnega za- kona z dné 28. grudna l. 1884., poravna z 10 ^o / _o priklado na dokladi za deželni zaklad podvržene neposrednje davke; ti davki so po državnem proračunu od finančnega mini- sterstva za l. 1892. predpisani s 1.576.506 gld., 10 ^o / _o šolska priklada torej znaša 157.650 gld., ali po odbitem znesku 1.000 gld. zarad odpisanih davkov vsled ujm	—	—	156.700
Pravega primanjkljeja, ki ga bo treba pokriti iz de- želnega zaklada se torej kaže	—	—	152.705
ali okroglo 152.700 gld., to je za 14.000 gld. več, kakor za l. 1892.			
Z ozirom na vse to finančni odsek pred- laga:			
Slavni deželni zbor naj sklene:			
1. Proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1893. s potrebščino 331.659 gld. z zakladdo 22.254 „ in s primanjkljem 309.405 gld. ali okroglo 309.400 gld. se potrjuje.			
2. V pokritje tega primanjkljeja se bode leta 1893. pobirala 10 ^o / _o priklada na celo predpisano vsoto vseh direktnih davkov, torej zlasti od rednega davka z vsemi dr-			
žavnimi prikladami vred pri zemljiškem davku, pri hišni najemarini in hišno-raz- rednem davku, pri pridobninskem in do- hodninskem davku po vsej deželi.			
Nedostatek v znesku 152.700 gld., ka- teri se potem še pokaže, naj se pokrije iz deželnega zaklada.			
3. Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. pridobi Najvišje po- trjenje.			
4. V rubriki III. „Potrebščina“ dovo- ljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu			

revirement po dogovoru z deželnim odborom.

5. Potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1892., katere bi utegnile vsled veljavnih naredeb deželnega šolskega sveta

dogovorno z deželnim odborom nastati, pa bi presegale proračun, so pokriti iz blagajničnih preostankov leta 1892.

Murnik,
načelnik.

Klun,
poročevalec.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Zgodovina slovenskega naroda. Spisal Janez Trdina. Izdala in založila Matica slovenska. V Ljubljani 1866. 8. VI. 144. Ta zgodovina je bila v rokopisu dovršena že l. 1850 za „Slovensko društvo“. Ker so pa njegov natis ovirale razne okoliščine, izročil ga je društveni predsednik dr. J. Bleiweis „Matici Slovenski“, češ, naj ona dožene, kar je pričelo omenjeno društvo. Po odsekovem navetu se je rokopis, nekako zastarel že zlasti v obliki, poslal v Zagreb profesorju Franju Bradaški, naj ga presodi in popravi, kolikor je neobhodno potreba. Tako popravljen Trdinov rokopis z nekaterimi opazkami Bradaškovimi je Matica izdala družnikom svojim za l. 1865 s čvrstim predgovorom tedanjega predsednika dr. L. Tomana. Kolikor je povzeti iz naslednjega slovstva, vstreglo se je s to knjižico prav dobro slovenskemu ljudstvu, na hvalo pisatelju, kateri je še dijak in pripravnik na učiteljstvo l. 1849—51 že tako na tanko poznal svojega naroda povéstnico.

To potrjuje tudi jednak znanstveni spis v Novicah l. 1866 str. 344—410 pod naslovom „Sedemletna vojska s Prusi“, katerega priobčuje vredništvo z opazko: „Že od l. 1850 leži ta rokopis med rokopisi našega lista. Al kdo se je pred letošnjim letom brigal za Prusa? Ni bilo tedaj poprej času primerno, da bi bili natisnili ta rokopis učenega našega zgodovinarja gosp. J. Trdine. Dandanes,

žalibog, pa Prusa po nesrečni sedemdnevni vojski le preveč poznamo! Kaj je počenjal že pred 100 leti, to nam kažejo pričujoče zgodovinske črtice“.

Kaj in koliko je pisal in kako deloval v teh letih profesor J. Trdina na Reki, ne vém. Kar vém, je še to-le: L. 1881 jel je v „Ljubljanskem Zvonu“ priobčevati „Verske bajke na Dolenjskem“ (str. 164—542), in l. 1882 „Bajke in povésti o Gorjancih“, katere je snoval do l. 1888 ter jih vseh skupaj nasnoval XL (str. 712). L. 1884 in 1885 je priobčil v IV. in V. letniku nekatere „Posnetke“ pod naslovom „Vinska modrost“ in „Uganke“.

L. 1884 jel je sodelovati v „Slovanu“, kjer je l. str. 107 do 214 zelo dovtipno opisal „Dolenjce“. L. 1885—87 pa je v II—IV priobčeval svoje lastne opazke in skušnje pod nadpisom: „Hrvaški spomini“. J. Trdina je dijak imel slovénsčino že v oblasti ter pisal v lahki, narodni besedi; popolnoma vzorna in dovršena mu je v „Zvonu“ in „Slovanu“. Ker pa je stvar sama bila tu in tam prepodla, prekosmata in mladini sploh pohujšljiva, peklo je to dobre roditelje in skrbne roditelje slovénske mladine, in — ko je na pritožbo bridko užaljene matere v Slovencu l. 1887 v posebni „Poslanici“ (ABC) Resnički opozoril na to tudi gospojo Hribarjevo in nevéstico Tavčarjevo, ustavila sta izdajatelja takoj „Hrvaške spomine“ in koncem leta celó „Slovana“ v dotedanji smeri.